

Джеймс Джойс

Копия

Звънецът беше яростно. Мис Паркър отиде на машината. Някой викаше ядосано със северно ирландски акцент:

– Пратете ми Фарингтън!

Мис Паркър пак седна на машината, каза на мъжа, който пишеше на бюрото:

– Мистър Ейлейн ви вика горе.

Мъжът измърмори „Майната му!“ и блъсна стола си, за да стане. Беше висок, огромен мъж, увиснало, винено лице, светли вежди и мустаци, очите му изглеждаха изпъкнали, а бялото в тях-мръсно. Повдигна шандата, заобиколи клиентите и тръгна към офиса с тежка стъпка.

Заизкачва се по стъпалата, стигна до втори етаж, на вратата на стаята пишеше Мистър Ейлейн. Спря се, въздъхна с досада и почука. Писклив глас изкрещя:

– Влизай!

Мъжът влезе. Едновременно с това Мистър Ейлейн, малък човечец, с гладко избръснато лице и малки златни очила, издигна главата си над голяма купчина документи. Самата му глава беше толкова розова и олесяла, че приличаше на огромно яйце над хартиите. Не губеше нито миг:

– Фарингтън? Какво значи това? Защо трябва винаги да недоволствам от теб? Може ли да те попитам, защо не си направил копие на договора между Бодли и Киуан? Казах ти, че трябва да е готов в четири часа.

– Но, Мистър Шели каза, Сър...

– Мистър Шели, каза, Сър... Обърни внимание на какво аз ти казвам, а не на това, какво ти е казал Мистър Шели. Ти все си намираш извинения, за да кръшнеш от работа. Нека ти кажа, че ако този договор не е готов преди тази вечер, ще оставя проблема в ръцете на Мистър Кросби... Чу ли?

– Да, сър!

– Чу ли?... А и още един малък проблем! Май е по-добре да говоря на стената, отколкото на теб! Разбери най-сетне, че имаш половин час почивка на обяд, а не час и половина! Сега разбра ли ме?

– Да, сър!

Мистър Ейлейн се зарови пак в листите. Мъжът се загледа в голото теме на човека, който ръководеше сделките на „Кросби & Ейлейн“, осъзнавайки крехкостта му. Гняв стисна гърлото му, после премина, оставяйки след себе си някакво остро чувство на жажда. Разпозна го и си помисли, че довечера трябва да се напие здраво. Средата на месеца беше минала и ако направеше копие навреме, Мистър Ейлейн можеше да го назначи за касиер. Стоеше тихо, взирайки се в главата над

хартиите. Изведнъж Мистър Ейлейн събра всичките на купчина и се затърси за нещо. После, когато най-сетне усети присъствието на мъжа, каза:

– А? Да не смяташ да стоиш така целия ден? Според мен, Фарингтън, приемаш нещата твърде спокойно!

– Чаках да видя...

– Много добре, няма нужда да чакаш, за да гледаш... Хайде иди да си вършиш работата!

Мъжът тръгна към вратата и на излизане от стаята чу как Мистър Ейлейн крещи зад него, че ако не направи копие на договора до вечерта, Мистър Кросби непременно ще научи.

Върна се на бюрото на долния етаж и затърси листата, които трябваше да бъдат преписани. Взе писалката, топна в масилото, но продължи да се взира глупаво в последните думи, които написа: „В никакъв случай долуподписаният Бърнард Бодли би...“ Вечерта се спускаше над града, скоро щяха да запалят лампата и тогава щеше да може да пише. Почувства, че трябва да утоли жаждата си. Стана от бюрото, махна щандата и излезе. Докато прекосяваше офиса един чиновник го изгледа заинтригувано.

– Всичко е наред, Мистър Шели! – каза мъжа, посочвайки накъде отива.

Главният чиновник изгледа полицата, но като видя, че редицата е завършена, не каза нищо. Мъжът извади кариран каскет от джоба на палтото си, сложи я на главата си и се затича по стълбите. Тръгна крадешком по пътеката към ъгъла и се гмурна в един вход. Сега приятно скрит в тъмнината в магазинчето на О'Нейл, седна до малкото прозорче, загледа се в отражението на лицето си с цвят на месо и червено вино и каза:

– Тук, Пат, дай ни от специалното, като добро момче!

Сервитьорът донесе чаша чисто порто. Изпи я на екс и поиска ки-мион. Сложи пени на масата и изчака сервитьора да се протегне за него. После излезе в мрака, поуспокоен от питието, но също толкова крадешком, колкото и докато влизаше.

Тъмнина и гъста февруарска мъгла се бяха спуснали над градчето и всички лампи на улица Еустейс бяха запалени. Мъжът тръгна нагоре по улицата, стигна до вратата на офиса, чудейки се дали ще си свърши работата навреме. Остра силна миризма на парфюм го посрещна на стълбите, вероятно беше дошла Мис Делахор, докато той е бил в О'Нейл. Прибра си шапката в джоба на палтото и влезе в офиса, като ни лук ял

ни лук мирисал.

– Мистър Ейлейн те викаше! – каза строго главният. – Къде беше?

Мъжът се загледа в двамата клиента в ъгъла, като че ли тяхното присъствие го спасяват от отговор. Тъй като й двамата бяха мъже, главният си позволи шега:

– Знам я аз, тая игра! Пет пъти на ден по малко... Ами, добре, сега се стегни и препиши кореспонденцията за случая на Делахър, че Мистър Ейлейн я иска.

Това веднага го накара да изтрезнее, седна на бюрото и като видя какво още има да прави, осъзна, че е невъзможно да свърши навреме. Проклетата нощ идеше, искаше сега да е в бара, да пие с приятели, на светлината на лампите. Взе кореспонденцията на Делахър и излезе от офиса. Надяваше се Мистър Ейлейн да не разбере, че липсват две писма.

Същият онзи остър силен парфюм го следваше до стаята на Мистър Ейлейн. Мис Делахър беше жена на средна възраст с еврейски произход. Беше му казано да бъде добър към нея и към парите й. Идваше често в офиса и седеше дълго. Сега седеше на стола срещу Мистър Ейлейн вред облак от парфюм, държеше дръжката на чадъра си и поклащаше голямото черно перо на шапката си. Мистър Ейлейн беше приближил стола си, за да може да я вижда. Мъжът сложи писмата на масата и се кимна в знак на уважение, но никой не го забеляза. Мистър Ейлейн попута купчинката писма, размаха пръст към него и каза:

– Добре, можеш да си ходиш!

Мъжът се върна на бюрото на долния етаж. Загледа се в недовършената фраза: „В никакъв случай долуподписаният Бърнард Бодли би...“, замисли се, колко е странно, че последните три думи започват с една и съща буква. Главният започна да припира Мис Паркър, каза, че тя никога не си свършвала работата навреме. Заслуша се в пишещата машина за малко и после се зае със своята работа. Но в главата му беше мътилка, мислеше си за светлините и шума в кръчмата. Беше нощ за бой! Зае се с печатането, но когато часовникът удари пет имаше още 14 страници. Проклети да са! Не можеше да свърши навреме. Искаше му се да крещи, да удря по нещо. Ядоса се, че пише Бърнард Бърнард, вместо Бърнард Бъдли и трябва да скъса листа и да почне наново.

Беше достатъчно силен, за да очисти целия офис с една ръка. Тялото му крещеше да направи нещо, да изскочи навън, да пирува неспир! Всичката тази несправедливост го вбесяваше.

Дали можеше да попита тайно касиера за аванс? Не, касиера не

беше добро момче, проклет да е, нямаше да му даде аванс... Знаеше къде ще намери момчетата – Леонард, О'Хейлоран и Нойзи Флин. Барометърът на чувствата сочеше точката на гнева.

Фантазията така го беше запленила, че той отговори едва на второто повикване. Мистър Ейлейн и Мис Делахор седяха в ъгъла и всички останали чиновници се обърнаха в знак на възмущение към нещо. Мъжът скочи. Мистър Ейлейн почна да му чете конско, за това, че две писма липсвали. Мъжът отговори, че не знаел нищо за тях, че е направил достоверно копие. Конското продължи: било толкова грозно и грубо и... прииска му се да хвърли нещо по главата на джуджето пред него:

– Казах, че не знам нищо за никакви други две писма! – каза глулаво.

– Не знаеш нищо! Ама разбира се, че не знаеш! – каза Мистър Ейлейн. – Кажи ми, – добави той, сочейки към дамата. – за глупак ли ме взимаш? Мислиш ме за абсолютен идиот?

Мъжът прехвърли погледа си от лицето на дамата към голото теме на джуджето и после се върна обратно и преди да се събуди съвсем каза:

– Не мисля, сър, че това е правилният въпрос, сър.

Последва пауза, в която се чуваше само дишането на чиновниците. Всички бяха сачисани (авторът на шегата не по-малко от съседите си) и Мис Делахор, решителна добра жена, се засмя. Мистър Ейлейн се изчерви като дива роза, а устните му потрепериха. Сви юмрука си пред лицето на мъжа, а ръката му трепереше като някаква електрическа машина:

– Ти, безпардонен грубиян! Хулиган! Имам малко работа с теб! Почакай и ще видиш ти! Ще ми се извиниш за грубостта си незабавно или ще те изхвърля от офиса с голи ръце! Казвам ти, ще те изхвърля!

Стоеше на вратата срещу офиса и се питаше дали касиерът ще дойде сам. Всички чиновници го подминаха и най-сетне се появи касиерът с главният. Нямаше смисъл да се говори с него, когато беше с главния. Мъжът усети, че е в достатъчно лоша позиция. Искаше да се извини на Мистър Ейлейн, но знаеше какво гнездо стършели са чиновниците в офиса. Спомняше си как Мистър Ейлейн беше изхвърлил малкия Пийк, за да направи място на племенника си в офиса. Чувстваше се жесток, жаден и отмъстителен, ядосваше се на себе си и на всички останали. Мистър Ейлейн няма да му даде и час почивка, животът му ще стане ад. Този път се показва истински идиот. Не може ли да си държи езика зад зъбите? В началото те не се караха за нищо, но откакто Мистър Ейлейн го чу да развеселява Хигинс и Мис Паркър, имитирайки северно-

ирландския му акцент, така започна всичко. Можеше да се опита да изкръпка пари от Хигинс. Но беше човек с две образования и някак не можеше.

Собственото му тяло плачеше за бара. Мъглата започна да го вледенява и той се запита дали ще срещне Пат в О'Нейл. Не можеше да иска от него повече от едно потупване по гърба, а от това нямаше полза. Трябваше да намери пари от някъде, беше си дал последното пени за портото, а сега беше прекалено късно да иска назаем. Поглеждайки към часовника си, изведнъж се сети за заложната къща на Тери Кели на улица Флийт. Право в десятката! Как не се сети по-рано?

Тръгна по тясната алея към Темпъл Бар, мърморейки да вървят по дяволите, всички и че ще си прекара приятно поне тази вечер.

Чиновникът в тери Кели каза „Крона“, но търговецът го взе за шест шилинга. Тръгна си от заложната къща весело, с пръстите си направи малък цилиндър от монетите. На улица Уестморланд вървяха двойки-млади мъже и млади жени, на връщане от работа, няколко окъсани хлапета бягаха, крещейки имената на вечерните вестници. Мъжът заобиколи тълпата, огледа я отвисоко и хвърли няколко преценяващи погледа към работничките. Главата му се напълни със шумовете от трамваите и троленте, а носът му вече помирисваше парите на горещия пунш. Вървейки обмисляше как да разкаже на момчетата:

„И така... Аз просто го гледах, студено, знаете как, после нея, после пак него и после казах: «Не мисля, сър, че това е правилният въпрос, сър.»“

Нойзи Флин седеше на обичайното си място, в ъгъла на Дейви Бърн и като чу историята погледна към Фарингтън, казвайки, че това е най-страхотното нещо, което е чувал някъде. След малко се появиха О'Хейлоран и Пади Леонард, историята беше повторена. О'Хейлоран работеше във фабрика за малц, разказа им как си е отмъстил на главния, когато бил на работа в Калан на улица Фоунес, но все пак се съгласи, че неговото отмъщение не е й наполовина толкова добро, колкото историята, която беше чул до тук. Фарингтън каза на момчетата да забравят всичкото това и да поговорят за нещо друго.

И точно когато си разказаха всичките мъки, кой мислите, че дойде – разбира се Хигинс! Разбира се, че се присъедини към тях. Мъжът го помоли да даде своята версия за случилото се и той го направи с чувство и изключително живо. Малките уискита светеха на масата. Всички избухнаха в смях, когато им разказа как Мистър Ейлейн размаха юмрук пред лицето на Фарингтън. После имитира Фарингтън казващ „Ей тука

са ми юмруците, ще те пипна и щ ти е толкова студено, колкото искаш“, докато Фарингтън гледаше компанията с големите си червени очи, усмихвайки се, по мустаците му светеха капките ликьор.

Като свърши всичко това имаше кратка пауза. О'Хейлоран имаше пари, но изглежда останалите двама нямаха нито пени, напуснаха бара, някак разкайвайки се. На ъгъла на Дюк, Хигинс и Нойзи завиха наляво, а останалите тръгнаха към центъра. Ръмеше дъжд, стичаше се по студентите улици и когато стигнаха Баласт Офис, Фарингтън предложи да отидат в Шотландския бар. Беше претъпкано и шумно. Тримата избутаха крещящите на вратата и седнаха в ъгъла. Започнаха да си разказват истории. Леонард им представи един млад мъж, под името Уедърс, акробат и артист в Тиволи. Фарингтън си разля питието навсякъде. Уедърс каза да си вземе едно малко ирландско или Аполинарис. Фарингтън, който нямаше ни най-малка представа кое какво е, попита момчетата дали и те не искат по едно, но момчетата казаха на сервитьора да им донесе от обичайното. Разговорът им стана прекалено театрален. О'Хейлоран изпи едно на екс, Фарингтън-също. После Уедърс протестира, че тук гостоприемството било по ирландски маниер. Обеща им да ги вкара зад сцената и да ги запознае със няколко хубави девойчета. О'Хейлоран каза, че той и Леонард ще отидат, но не и Фарингтън, защото е женен мъж. Фарингтън ги изгледа така, че да се разбере, че смята, че са го зарязали като парцал. Уедърс им каза, да си поръчат нещо на негови разноски и им обеща да се срещне с тях по-късно в Мулиган на улица Пулбег.

Затвориха Шотландския бар. Компанията отиде в Мулиган. Влязоха на партера и О'Хейлоран поръча по един специалитет за всеки. Фарингтън вече си поръчваше за втори път, когато Уедър най-сетне дойде. За успокоение на Фарингтън, той си поръча чаша горчиво. Привършваше парите, но имаше все пак достатъчно, за да си изкара добре. Две млади жени с големи шапки и един мъж, облечен в стегнато сако, седнаха на масата до тях. Уедърс ги поздрави и каза, че са от Тиволи. Погледът на Фарингтън се спря за момент на едната млада жена. Имаше нещо особено в излъчването ѝ. Имаше огромен тъмносин воал, вързан на ключ за брадичката ѝ, носеше бледожълти ръкавици до лактите. Фарингтън се загледа влюбено в пълничката ѝ ръка, която движеше често и с особена грация, след малко тя му отговори с поглед и той направо се влюби в големите ѝ тъмнокафяви очи. Странното им, някак прикрито, излъчване го очарова. Погледна го два-три пъти и когато тръгнаха да излизат от стаята, тя каза: „О, пардон!“ с типичен лондонски акцент.

Следеше я, докато излизаше от стаята, надявайки се да се обърне, но бе разочарован. Плю на липсата си на пари, плю на цялото си положение, на всичките онези уискита и аполинари, с които беше черпил Уедърс. Ако имаше нещо, което да мрази наистина на този свят, това бяха лепките. Ядоса се, че е изгубил връзката в разговора с приятелите си.

Когато го повика Пади Леонард, установи, че си говореха за подвижи и сила. Уедърс показваше бицепси, бяха толкова големи, че приятелите му казаха, да покаже своите, за да отсрами ирландската чест. Фарингтън вдигна ръкави и показа своите на компанията. Двамата бяха сравнени и накрая се реши, че трябва да се пробват в канадска борба. Двамата сложиха лакти на масата и се хванаха за дланите. Фарингтън изглеждаше много съсредоточен.

Борбата започна. След около 30 секунди Уелингтън надделя. Лицето на Фарингтън се зачерви от ярост, че го е бил такъв младок.

– Не бива да ползваш тежестта на тялото си! Играй честно!

– Кой не играе честно?

– Хайде пак! Бие тоя, който спечели две от три.

Борбата започна отново. Вените по лицето на Фарингтън изпъкнаха, по челото на Уедърс се появи пот и стана като божур. Ръцете и раменете им трепереха от усилието. Уедърс би бавно. Чуха се ръкопляскания от зрителите. Сервитьорът, който беше застанал зад масата, свали шапка пред победителя и каза доста фамилиарно:

– Ах! Ей това е то, истински захват!

– Какво по дяволите знаеш пък ти за това? – каза ядосано Фарингтън, нахвърляйки се на мъжа. – Какво искаш да кажеш с това?

– Шът, шът! – каза О'Хейлоран, виждайки изражението на лицето на Фарингтън. – По спокойно, момчета. Ще прием още по едно и си тръгваме!

Много сърдит мъж на средна възраст стоеше на ъгъла на О'Конъл Бридж и чакаше трамвая за вкъщи. Имаше притаен гняв и отмъстителност в него. Чувстваше се унизен, негодуваше, дори не беше пиан, а имаше само две пенита в джоба. Псуваше всичко. Беше се прецакал в офиса, беше си заложил часовника, а дори не беше пиан. Усещаше жажда, искаше да се върне обратно в горещия шумен бар. Беше изгубил цялата си репутация на як мъжага, беше се оставил да бъде бит от един младок, почти момче. Сърцето му биеше от злоба, а като се замисли за жената с голямата шапка, която му се беше присмяла и беше казала Пардон! направо полудя.

Трамваят го остави на площад Шелборн и той се завлече в сенките,

които оставяха стените на къшурките. Връщаше се към къщи. Влезе. В кухнята нямаше никой, огънят беше почти загаснал. Провикна се:

– Ада! Адаааааа!

Съпругата му, малка женица с остро лице, тормозеше съпруга си, когато биваше трезвен и обратно той я биеше, когато биваше пиян. Имаха пет деца. Едно малко момченце изтича по стълбите.

– Кой е там? – пита мъжа, взирайки с в тъмното.

– Аз, тате!

– Кой си ти? Чарли?

– Не, татко! Том!

– Къде е майка ти?

– Отиде до параклиса.

– Много добре... Да ми е оставила вечеря?

– Да, тате... аз...

– Светни лампата. Защо всичко тук е тъмно. Децата в леглата ли са?

Мъжът се просна на един стол, детето светна лампите. Започна да имитира наум слабият писклив глас на сина си „В параклиса! В параклиса, ако обичате!“ Когато лампата беше светната, той тупна с юмрук по масата и каза:

– Кво стана с вечерята?

– Отивам да наготвя, тате... – каза момчето. Мъжът скочи вбесено и посочи огъня.

– На този огън! Оставил си го да загасне! О, Боже, ще те отуча аз от това веднъж завинаги!

Отиде на вратата и се огледа за пръчката, която стоеше там.

– Ще те отуча аз от това да оставяш огъня да загасне! – каза той, запретвайки ръкави, за да му е по-лесно да бие.

Момчето пропищя „О, тате!“ и избяга зад масата, но мъжът го последва и го хвана за палтото. Детето го погледна с див животински ужас, но като усети, че няма как да избяга, се наведе.

– А, сега, нека те видя дали ще оставиш втори път огънят да загасне! – каза мъжът, биейки го с пръчката. – На ти, глупав хлапак такъв!

Момчето изпищя, когато усети пръчката по бедрата си. Сключи ръце във въздуха и изписка от ужас.

– О, тате... Не ме бий... ще ти кажа „Хей Мери“... ще ти кажа „Хей Мери“... не ме бий... ще ти кажа „Хей Мери“...

КРАЙ

© 1914 Джеймс Джойс
© 2008 Мирена Пламенова, превод от английски

James Joyce
Counterparts, 1914

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5485>]